

Oversigt over Plantesygdomme.

240. — Maj 1940.

Der er for Maj Maaned indkommet Beretninger fra 83 Medarbejdere; endvidere er der besvaret 351 Forespørgsler.

Temperaturen laa i Begyndelsen af Maaneden omkring Normalen, men umiddelbart før og efter Maanedens Midte 1 à 2° under denne; derefter steg Temperaturen stærkt og laa i Maanedens sidste 10 à 12 Dage næsten over alt i Landet 3 à 4° over Normalen. Middel-Minimumstemperaturen laa i Maanedens 1. Uge omkring 4.5 à 7°, i 2. Uge ved 1.5 à 2°, i 3. Uge ved 7 à 8.5° og i Maanedens sidste Uge paa 7.5 à 10.5°.

Nedbøren blev for hele Landet ca. 32 pCt. under Normalen, nemlig 28 mm mod Normalen 42 mm, men Nedbøren kom sent, og Mængderne faldt meget uens. Maanedens første 18 Dage var yderst nedbørsfattige med 1, 3, 5, 7 eller 9 mm, lidt mere Nedbør faldt i Ugen fra d. 18.—25., men det var først i Maanedens allersidste Dage, at der maalttes Mængder fra 10 til 24 mm. I Jylland faldt Nedbørsmængden saaledes i mm mod Maj Normal i (): Vendsyssel 18 (43), Vestjylland 34 (42), Midtjylland 21 (44), Østjylland 16 (44), Sydjylland 32 (41) og Sønderjylland 36 (46); paa Øerne var Mængderne gennemgaaende lidt større, og der maalttes følgende mm: Fyn 32 (42), Midt- og Vestsjælland 33 (36), Nordøstsjælland 23 (39), Sydøstsjælland og Møn 42 (39), Lolland og Falster 44 (42) og Bornholm 47 (34); kun de tre sidstnævnte Landsdele fik over Normalen.

Stærk Blæst og Tørke i Maanedens første Halvdel i Forbindelse med lave Minimumstemperaturer hæmmede Afgrødernes Udvikling meget stærkt.

Sandflugt er iagttaget hist og her i den første Uge af Maj, fortrinsvis i Jylland, men Ødelæggelserne skønnes at være meget smaa i Forhold til 1939 — og især 1938. Det nævnes dog, at Udlægsfrøet under-

tiden er blæst bort sammen med det øverste, fine Jordlag, hvorfor Sandflugt rettelig burde hedde Muldflugt (A. Pedersen, Varde). Skaden er mest mærkbar, hvor der i Foraaret er udført stærk Bearbejdning af Jorden (K. Bank, Ulfborg), medens den er uden Betydning, hvor man har lært den rette Foraarsbehandling (C. Esbensen, Studsgaard); »Jorden skal jo hos mange Landmænd helst have det traditionelle Antal Træk med Harve inden Saaning» (S. Nørlund, Hornum). Sanddækning har mange Steder i Pletter kvalt Afgrøderne (Aa. Buchreitz, Skærbæk).

KORN.

Om Hvedens Udvintring er der modtaget ialt 46 Beretninger, der repræsenterer næsten alle Landsdele. Ødelæggelsens fulde Omfang har først kunnet fastslås langt hen i Maj Maaned. Følgende Udtalelse vil kunne dække mange af de Iagttagelser, der er gjort i Maj: »Den gamle Regel, at en Hvedemark skal være meget daarlig, før det betaler sig at saa den om, har ikke passet i Aar. Mange Marker, der omkring 1. Maj viste god, omend noget svag Bestand, er mod al Forventning gaaet sørgeligt tilbage i Løbet af Maj Maaned og har maattet omsaas. Andre Steder holder Plantebestanden sig grøn og i Live, men næsten ganske uden Vækst. Den udtørrende, østlige Blæst, Skorpedannelse o. s. v. er vel forklarende Aarsager» (P. Riis Vestergaard, Samsø). For Landet som Helhed synes der efter de modtagne Beretninger kun at være bevaret ca. en Trediedel af Hvedearealet som nogenlunde ren Hvede; i Resten af Arealet er der isaaet Vaarsæd, eller der er foretaget Ompløjning.

Om de enkelte Hvedesorters Vinterfasthed foreligger der en Del Iagttagelser. Ved Bedømmelsen fremhæves dog stedse flere Forhold, der øver Indflydelse paa denne, f. Eks. en Sort er eneste Hvedesort i Egnen, Markernes Læforhold, Markernes Hældning efter Verdenshjørner, Jordoverfladens Beskaffenhed ved Vinterens Komme, Snelagets Hyppighed og Tykkelse samt andre Forhold. Men der er dog Sorter, der synes at have vist størst Vinterfasthed, f. Eks. Skandia-, Staal- og Standardhvede, medens andre er ringere, f. Eks. Ideal- og Alshvede, og endnu ringere f. Eks. Record, Trifolium 14 og Kongehvede og allerringest synes Sorterne Jubilée og Joncquois at være. Ved Skanderborg er foretaget Optællinger, der i et Forsøg viser følgende Forholdstal for Vinterfasthed: Ideal 100, Als 151 og Skandia 242, i et andet: Ideal 100, Borg 152 og Konge 45 og i et tredje: Ideal 100 og Lading Skæghvede (tiltrukket af Trifolium 14) 20. Det tilføjes endvidere, at »selv om det stærkt bekræftes, at man ikke maa forhaste sig med at dødsdømme vinterskadet Hvede, er der saa stor Forskel paa Sorterne, at det maa siges at være overdreven Forsigtighed ikke at fremholde dette Forhold som værende af stor Betydning» (Jørgen Christensen). Efter de Ødelæggelser, som Hveden har været ude for, er der næppe Sandsynlighed for særligt store Saasæds-partier i det kommende Efteraar af ikke vinterfaste Sorter, ialtfald ikke af dansk Avl.

Manganmangel, Lyspletsyge, har det hidtil været vanskeligt eller umuligt at iagttage hos Vintersæd. Megen Hvede er som nævnt helt forsvundet, og hos den, der er tilbage, er Lyspletsygens Kendetegn ofte helt skjult af Vinterskade. Rugen er saa langt tilbage i Udvikling, at den som Regel endnu ikke viser tydelige Kendetegn. Det samme gælder om Vaarsæd, hvor der først i de allersidste Dage af Maj er set tydelig Lyspletsyge og da fortrinsvis hos Havre. En stor Del af den Mangan-sulfat, der er udstøjet, har paa Grund af Tørken endnu ikke naaet at virke.

Kalimangel hos Byg er konstateret i mange Marker, og Kendetegnene skønnes i Aar at have været særdeles tydelige i Maanedens sidste Halvdel. Som sædvanlig er Kalimangel stærk hos Byg efter Kaalroer og efter 2 Aars Græs. I flere Tilfælde har Gødskning med Kali ved Begyndelsen af Maaneden faaet Pletterne til at forsvinde. Kalimangel omtales i 44 Beretninger, og i flere af disse anføres, at stærk Kuldeskade meget ofte tilslører Kalimangelens Kendetegn, hvorved denne bliver vanskelig at erkende.

Kuldeskade var omkring Midten af Maaneden yderst almindelig hos Vaarsæd, navnlig Byg.

Borforgiftning er iagttaget hos Havre, hvor Marken i Foraaret er tilført 30 kg Borax pr. ha. Havrens Blade blev hvidlige og med helt hvide Bladspidser straks efter, at de var brudt gennem Jordskorpen, antagelig fordi Klorofyldannelsen forhindres; 15 kg Borax pr. ha synes ikke at have skadet Planterne (S. Nørlund, Hornum).

I Frederikshavnseggen er fjernet en Del Buske af den rødbladede, almindelige Berberis (*Berberis vulgaris* var. *atropurpurea*), der huser Sortrustens Skaalrust (Henry Frederiksen).

Enkelte Steder synes Græsserne, især Rajgræsserne, at have taget Frostskaade, navnlig hvor Marken er græsset stærkt og sent sidste Efteraar (M. Greve, Roskilde; H. A. B. Vestergaard, Abed).

BÆLGPLANTER.

Kalimangel var hist og her meget stærk i Kløver og Lucerne (Henry Frederiksen, Frederikshavn; Knud Iversen, Klippinge).

Kløverens Bægersvamp (*Sclerotinia trifoliorum*). Der foreligger 34 Beretninger, hvor Svampens Angreb omtales som meget svagt og sjældent. Kløverbstanden synes at være meget kraftig.

Kløverens Traadkølle (*Typhula trifolii*) er konstateret paa indsendt Rødkløver.

BEDEROER.

Bormangel, Tørforraadnelse, er konstateret paa indsendte Stiklingroer af Barres.

Violet Rodfiltsvamp (*Rhizoctonia violacea*) er fundet paa indsendte Stiklingroer af Barres.

HANS R. HANSEN.

FRUGTTTRÆER OG FRUGTBUSKE.

I sidste Maanedsoversigt blev der skrevet en Del om Frostska den paa Frugtttræer og adskillige andre Planter. Som angivet var det den Gang i mange Tilfælde meget vanskeligt med Bestemthed at fastslaa Frostska dens Omfang. Det har ogsaa i Maj Maanedes Løb vist sig, at der er kommet Overraskelser til begge Sider. Paa mange Solbær og i nogen Grad ogsaa Stikkelsbær er en Mængde Grene, som havde faaet ret store Blade og Blomsterknopper, visnede. Især Solbærrene kommer med mange kraftige, nye Skud fra det nederste af de ældre Grene, og endvidere er de nederste Grene, som har været dækkede af Sneen, gode. Det ses ogsaa, at større eller mindre Partier af Frugtttræer visner, ligeledes er Hasler, som var begyndt at faa ret store Blade, visnede. Paa den anden Side findes der ogsaa Frugtttræer, der i Marts og April blev anset som stærkt beskadigede, som indtil nu synes at klare sig godt.

Hvor Terrænet ikke er plant, er det meget tydeligt, at Skaden er størst paa de laveste Arealer.

Da Skadens Omfang endnu stadigt ikke kan fastslaaes med fuld Sikkerhed, skal vi ikke komme nærmere ind paa den i denne Maanedsoversigt, men senere søge at oplyse, i hvilket Forhold Formodningerne i Foraaret om Frostska dens Omfang er kommet til at staa til den virkelige Skade. Iøvrigt indsamles der fra den anden Side meget Materiale om Frostska dens Omfang, saa vi senere i nogen Grad vil henvise hertil.

Æblemeldug (*Sphaerotheca pannosa*) er set ved Tystofte (A. Feilberg).

Stikkelsbærdræberen (*Sphaerotheca mors uvae*) er begyndt sidst i Maaneden og synes at ville blive alvorlig i Aar.

KØKKENURTER.

Fløjlsplet (*Cladosporium fulvum*), Bukkeøjne (*Phytophthora* sp.), Stribesygge og Mosaiksyge har begyndt at vise sig i Tomathusene. Ved Fuglebjerg er det iagttaget, at Stribesygen er værst ved de mere laadne Sorter (N. Flensted-Andersen). Ligeledes er det set, at frit udplantede Tomater har begyndt at hænge med Bladene paa Grund af »Brune Rødder«.

PRYDPLANTER.

Drueskimmel (*Botrytis paeoniae*) er trods det tørre Vejr ikke sjælden paa Pæon.

Drueskimmel (*Botrytis tulipae*) blev pludselig almindelig paa Tulipaner efter Regnen sidst i Maaneden, især paa Darwintulipanernes Blomster, men ogsaa f. Eks. The Fawn er blevet slømt plettet i Lyngby.

ANNA WEBER.

SKADEDYR PAA LAND- OG HAVEBRUGSAFGRØDER.

Lindethrips (*Thrips calcaratus*). Ved Holte var Skudspidser og unge Blade af Lind stærkt suget af denne Art. Der var brune Pletter og Huller i Bladene, og Skadebilledet mindede noget om Tægessugning.

Kaalthrups (*Thrips angusticeps*). Der foreligger flere Meddelelser om Angreb end sædvanlig. Paa Roskildeegnen blev Roer, der var saaet d. 7. Maj, angrebet omkring d. 21. Maj og forsat i Væksten (M. Greve). To Angreb konstateredes ved Taastrup (J. Kiilerich). Fra Møen skrives om 3—4 ret stærke Angreb (J. Winther Eriksen, Vilh. Nielsen), og paa Hørsenseggen var det endog nødvendigt at saa et Stykke om (A. Nielsen).

Bladlus (*Aphididae*) paa Frugttræer. De første Bladlus saas ved Lyngby d. 1. Maj. Fra Sydfyn skrives, at den sidste Tids varme Vejr har medført stærke Angreb (Chr. Greve), men ellers synes stærke Angreb endnu at være ret sjældne.

Oldenborrer (*Melolontha spp.*). De første Oldenborrer saas sværmende paa Roskildeegnen d. 18. Maj (M. Greve), hvor de dog optraadte faatalligt. Stærkere Sværme saas d. 23. Maj ved Vester Aaby (B. Dahlerup-Petersen). Ved Lyngby kom Billerne frem i Dagene efter d. 20., og de bemærkedes endvidere i ringe Antal i Sydsjælland og i Østjylland. I Sydsjælland har man lokalt set mange Larver i Markerne, og man frygter Skade i Sukkerroerne (P. Grøntved). Fra Stevns skrives, at Larverne ødelægger meget ved Enderslev (K. Iversen).

Aadselbillelarver (*Blitophaga opaca*). Fra Abed skrives: »Larverne har mange Steder begyndt at vise sig og udtynder de langsomt fremspirende Roer« (H. A. B. Vestergaard). Ogsaa ved Værløse fandtes et Angreb.

Smælderlarver (*Agriotes spp.*). Af 29 indkomne Beretninger meldes der i alle Tilfælde om Angreb af Betydning, men af forskellig Talrigheid og Udstrækning. Mange Steder karakteriseres Angrebene som usædvanlig ondartede baade i Kornmarker og Rodfrugter. Det viser sig ogsaa som ventet, at Larverne bliver et alvorligt Problem i mange af de Græsarealer, der er blevet taget ind til Kartoffeldyrkning. Angrebene synes ikke at være svagere end i 1938, hvor Skaden var meget stor.

Runkelroebillen (*Atomaria linearis*). Fra Lolland-Falster (H. H. Holme Hansen, H. Rasmussen, O. J. Olesen) og Møen (J. Winther Eriksen, Vilh. Nielsen) skrives om en Del ret stærke Angreb, der dog næppe er saa ondartede som Angrebene sidste Aar.

Glimmerbøsser (*Meligethes aeneus*). Der forlyder kun meget lidt om dette Skadedyr i Aar, og Aarsagen er ofte den, at de korsblomstrede Frømarker blev ødelagt af Frosten. Fra Nakskov skrives dog om stærke Angreb (O. J. Olesen) i Kaalroe- og Turnipsmarker. Ved Roskilde var der et meget stærkt Angreb i en enkelt overvintret Turnipsmark (H. Rasmussen).

Jordlopper (*Phyllotreta spp.*). Næsten alle Indberetninger omtaler Angreb, men Skadevirkningen synes meget forskellig fra Egn til Egn. Omsaaning er dog foretaget mange Steder, og Angrebene karakteriseres ofte som ondartede. Fra Østjylland skrives saaledes: »Angrebene er almindelige og satte ondartet ind, indtil Regnen d. 27. Maj. Kommende Dages Vejrlig bliver bestemmende for Angrebets Skadevirkning, idet Spiringen ikke har været fuldstændig i den tørre Jordoverflade« (J. Christensen).

Snudebiller (*Cneorrhinus plagiatus*) angreb Kaalroer ved Varde og nødvendiggjorde Omsaaning (A. Pedersen). I Nordsjælland angreb de Jordbærplanter.

Løvsnudebiller (*Phyllobius spp.*). Paa Hornum Forsøgsstation optræder disse Biller i stor Udstrækning paa Podninger podet paa gamle Træer. Beskyttelse med Papirposer har været nødvendig (H. Christensen).

Hindbærnsnudebiller (*Anthonomus pomorum*) synes ofte at optræde meget ondartet i Jordbærbedene.

Knopviklere (*Tortricidae*). I nogle Tilfælde har disse Larver optraadt ondartet paa Frugttræerne, særlig Æble. Indberetninger foreligger saaledes fra Sydby (Chr. Greve), Ubby (N. F. J. Larsen), Maribo (G. Jensen) og Skive (J. C. Myrhøj).

Frostmaalerlarver (*Cheimatobia brumata*) saas ved Lyngby d. 18. Maj. Hist og her optræder Larverne talrigt, men Tilstanden er nærmest som sædvanlig i de senere Aar.

Frøgræsuglens Larve (*Apamea testacea*). Fra Skælskør skrives om et Angreb i Byg efter Græs nedpløjet i Efteraaret 1939 (H. Wraae-Jensen).

Græsuglelarver (*Charaeas graminis*). I Brøns og Skærbæk Sogne hærges Marskengene af disse Larver, der kan findes i et Antal af 80—100 pr. m². Fennerne ser ud, som om de var afsvedne, og »Grøblerenderne« er ofte delvis fulde af Larver. Angrebet er værst nord for Rømdæmnin-gens Udgangspunkt (Aa. Buchreitz). Det vil erindres, at Larverne netop hærgede i disse Egne for 10 Aar siden.

Haarmyglarver (*Bibionidae*). Disse Skadedyr, der hærgede saa stærkt sidste Aar, har kun gjort sig bemærket i enkelte Tilfælde. Fra Skærbæk skrives om et Angreb i Byg efter Roer (Aa. Buchreitz), og et Par ret ødelæggende Angreb er set ved Ubby (A. Frederiksen). Paa Møn sværmede Myggene fra 20.—25. Maj, men der bemærkedes ikke nogen Skade (Vilh. Nielsen). Fra Samsø skrives om faa og svage Angreb (P. Riis Vestergaard).

Stankelbenlarver (*Tipula paludosa*). Der foreligger kun faa Indberetninger om Angreb af Betydning. Ved Hornum blev saaledes 3 Td. Land Korn helt ødelagt (S. Nørlund). Fra Vejen-Brørupegnen skrives: »Der er i Aar her paa Egnen forbavsende faa og ubetydelige Angreb af Stankelbenlarver, en Plage, som vi ellers har rigeligt af« (Johs. Dons Christensen). Fra Sjælland meldes kun om Angreb af ringe Omfang (P. Grøntved), og det almindelige Indtryk er, at Larverne har optraadt meget godartet i Aar.

Fritfluellarver (*Oscinis frit*). Trods den sene Saaning foreligger der kun faa Indberetninger om alvorlige Angreb i Vaarsæden. Fra Herlev-Ballerup skrives dog: »Angrebene synes i Aar at være ualmindelig ondartede, værst i Havre, men ogsaa i mange Bygmarker findes Larverne i stort Antal, og flere Steder har de i Forbindelse med Smælderlarver udtyndet Bestanden til ca. 50 pCt. eller derunder (A. Frederiksen). De faa øvrige Beretninger lyder paa isolerede Angreb i Havre.

Frugttræspindemider (*Paratetranychus pilosus*). Udtalelserne om dette Skadedyr lyder meget forskelligt, men der er dog bemærket talrige betydelige Angreb. De første Mider saas klækket ved Lyngby d. 17. Maj.

Agersnegle (*Agriolimax agrestis*). Fra Svendborg skrives om et stærkt Angreb paa Kaal, Selleri, Ærter og Kartoffler. Pudring med Bordeauxpudder har foreløbig hjulpet (Hans Larsen).

PROSPER BOVIEN.
